

Mine kirkegårde

Af Søren Ryge Petersen

Journalist og forfatter

Som alle andre voksne har jeg besøgt diverse kirkegårde i forbindelse med begravelser og bisættelser, men på tre af dem er jeg kommet mange gange, fordi det er mine kirkegårde.

Det er naturligvis de steder, jeg har boet i længere tid. Den første er kirkegården i Achtrup (på dansk Agtrup, på sønderjysk Autrup), min barndoms landsby i Sydslesvig, 20 km syd for Tønder. Den anden er kirkegården ved Bregnet Kirke. Den ligger i nærheden af Rønde på Djursland, hvor jeg har boet siden 1984.

Den tredje er en tilfældighed. Det er kirkegården ved Linå Kirke, 10 km øst for Silkeborg. Mine forældre boede i Laven, 5 km fra Linå, i deres sidste, mange leveår efter pensioneringen. Der var flere kirker i omegnen, men de foretrak Linå, fordi deres præst var den bedste, og derfor valgte de også at blive begravet i Linå. Mere om den senere.

For Agtrup kommer først, selv om der hverken var kirke eller kirkegård i byen i min barndom. Agtrup hørte til Leck Sogn, 4 km mod vest, og her lå kirken og kirkegården.

Men i 1989 ville man selv. Byen fik endelig sin egen kirke, og kirkegården blev placeret på Møllebakken, byens højeste punkt, kun 300 meter fra Agtrup danske Skole, mit barndomshjem. Her har jeg igennem årene været til mange begravelser, for vi var nært knyttet til byen og kendte alt og alle. Mine forældre boede der fra 1946 til 1981. Far var leder og lærer på den lille danske skole. Jeg gik i skole hos ham i 9 år. Agtrup er i høj grad min hjemstavn, og jeg kommer der stadig med jævne mellemrum for at besøge gamle venner og gå ad barndommens stier.

Eller for at deltage i en begravelse. Det er kun et halvt år

siden, jeg gjorde det sidst, fordi gode, gamle Hans Detlef Andresen var død, næsten 100 år gammel. Da gik jeg endnu engang en runde bagefter på kirkegården sammen med Niko, min barndomsven, og da oplevede jeg atter det helt specielle, at jeg kendte så mange af navnene. Det er jo hele voksengenerationen fra min barndom, der ligger der, og det er blevet til hundreder af navne efterhånden. Bruno og Marta, Ingwer og Anna, Peter og Edith, Lorenzen, Schulze, Brodersen, smeden, bageren og den skrækkelige frisør. At gå tur på kirkegården i Agtrup er den stærkeste Memory-Lane, som tænkes kan – jeg kan sætte ansigt på hver anden gravsten.

Det hører med, at selv om der ikke var nogen kirkegård i min barndom, så har jeg alligevel en meget tydelig erindring om et dødsfald og en begravelse, der fandt sted i januar 1953, da jeg kun var syv år gammel. En forhenværende skoleelev var omkommet ved en arbejdsulykke, klemt ihjel af en hestevogn, kun 17 år gammel. Han havde gået i skole hos min far, og det berørte mine forældre dybt, hvilket jeg dog intet husker om.

Hvorimod begravelsesdagen står knivskarpt. For Egons kiste skulle køres med hestevogn fra hjemmet til kirken i Leck, og dermed kom de forbi skolen. Derfor blev alle eleverne – også lille Søren – sat til at klippe en masse gran, som om det var jul. Der kom et helt vognlæs med grangrene, og vi klippede og klippede, vældig hyggeligt. Bagefter blev alle grankvistene lagt ud på vejen, hvor vognen med kisten skulle komme kørende, og vi skulle lægge dem så tæt, at man ikke kun se gruset. Den slags er også yderst hyggeligt og kreativt for en flok børn, og jeg kan huske, at det lugtede lige så godt, som når vi klippede gran til adventskransene.

Da de kom, var det et fantastisk syn. En lang række hestevogne og nogle biler og nogle mennesker, der gik, og nogle, der trak med cykler. Alle klædt i sort tøj. På den forreste hestevogn stod kisten, og vi vidste, at Egon lå inde i den og var død, men kunne ikke se ham, hvilket var lidt skuffende.

Men det mest overraskende var, at der var helt lydløst, da de kørte hen over alt det grønne, vi havde lagt ud. Normalt larmer og knaser det, når man kører eller går på en grusvej, men på de 100 meter forbi skolen var der stille som i en kirke, og så kunne selv en syvårig forstå meningen med at lægge en masse gran ud på vejen en hel måned efter jul.

Da vores gode nabo Julius døde i sommeren 2005, 52 år senere, kom jeg i tanker om ovenstående og gentog det. Jeg havde nemlig aftalt med broderen Anders, at vi på dagen for bisættelsen ville vise Julius en sidste ære på gården. Rustvognen skulle køre ham fra kapellet til kirken, og den ville komme forbi gården og køre en runde på gårdspladsen. Standse op et stille minut.

Derfor kørte jeg en tur i skoven og klippede en masse gran, flere trailerfulde. Alt blev klippet i pæne stykker og lagt ud på gårdspladsen, hvor rustvognen med Julius skulle køre sin runde. Anders hjalp til, og der duftede af gran, som blev liggende, til det visnede.

På Bregnet Kirkegård kender jeg kun ganske få, men de er til gengæld betydningsfulde. For der ligger Gunver, Bente og Susanne, en kær kollega og to gode nabokvinder, som døde alt for tidligt og blev begravet i en regn af tårer. Og der ligger Anders og Julius, der også var naboer og på grund af mine TV-udsendelser blev landskendte. Deres begravelse fortjener en særskilt omtale:

Med Julius var det egentlig meget nemt. Han havde sagt til alt og alle, at han ville brændes, og asken skulle spredes på havet. 'Der er ingen til at passe mit gravsted', sagde han, 'og betale nogen for det er penge ud af vinduet.'

Men hans urne blev alligevel sat på familiegravstedet på Bregnet Kirkegård, for der ligger moderen og mosteren jo. Der var vistnok tale om et vist pres fra omgivelserne, og lillebror Anders havde det meget dårligt med det. Jeg ved det, fordi jeg sad hos ham, aftenen før han døde i maj 2016, og da tog jeg emnet op endnu engang: 'Vil du brændes eller begravnes, Anders – det er jeg nødt til at vide, for det er jo mig, der skal ordne det hele, når du engang er død?' 'Jeg ved det ikke', sagde han, 'jeg kan ikke finde ud af det'. Den havde jeg hørt før, og jeg havde også forstået det. At Anders egentlig helst ville begravnes, fordi han ikke brød sig om brænding. Men at han af ren og skær loyalitet og dårlig samvittighed over for Julius vel godt kunne blive brændt lige som ham.

Den holder jo ikke, så jeg sluttede samtalen med at erklære, at når han ikke kunne finde ud af det, så ville jeg tage beslutningen, og så ville han blive begravet i en fin egetræskiste ved siden af sin mor og sin bror. 'Sådan vil jeg også selv begravnes engang', sluttede jeg. Det nikkede han til, tydeligt

lettet, og døde tre timer efter, 86 år gammel og mæt af dage.

Og dermed er vi kommet til den tredje kirkegård, den ved Linå Kirke – og min egen begravelse.

Og ja, I læste rigtigt. Selv om jeg er født i 1945 og dermed i skrivende stund kun 72 år gammel og i fuld vigør og ved godt helbred, så har jeg helt styr på dette allersidste kapitel af mit liv.

Det hænger sammen med en tradition, vi har haft i familien, siden vores mor døde i 1993 og blev begravet ved Linå Kirke. Hun havde fødselsdag den 21. december, tre dage før jul, og

Mine forældres gravsten på Linå Kirkegård udført af Erik Heide. Foto: Jens Skovbjerg Hansen.

i hele mit liv har vi altid fejret den sammen, far, mor og fire børn med familier. Altid grønlangkål. Da hun var død, fortsatte vi traditionen med at samles på hendes fødselsdag og begyndte altid med en tur på kirkegården og synge en salme. Så stod vi lidt og kiggede på den fine gravsten med de 12 viber, som er lavet af Erik Heide fra Mors, hvilket ikke er nogen tilfældighed, for han er søn af min mors fætter, og han er kunstner og billedhugger og har lavet gravsten til mange i den store familie. Vi er meget glade for den gravsten. Tæller viberne hver gang. Hvis jeg skal være helt ærlig, var det vistnok mig, der foreslog dem, for jeg elsker fugle.

Så døde vores far i 2009, men traditionen med at mødes på kirkegården den 21. december fortsatte. Nu spiser vi bare grønlangkål hos min bror Arne i stedet for. Det er stadig årets vigtigste og varmeste familietræf for os, fire søskende og vore familier, og det må være derfor, at jeg et år fik ideen.

Nej, det var ikke engang en idé, kun en tanke, jeg aldrig havde tænkt før. Det var, fordi jeg så, at gravstedet ved siden af mine forældres var ledigt – der stod bare en stor ceder og strittede. Der vil jeg da ligge, tænkte jeg. Ved siden af far og mor. Og når så mine børn og børnebørn og nevøer og niecer kommer den 21. december for at mindes Bedstefar og Bedstemor, så kan de også give mig en krans.

Som tænkt, så gjort. Jeg spurgte graveren, om man kan reservere et gravsted til sig selv, og det kan man sagtens, hvis man betaler 100 kr. om året, hvilket er rørende billigt for så stor en beslutning. Jeg fandt også hurtigt ud af, at så ville jeg have en gravsten magen til mine forældres, bare med en musvåge i stedet for en vibeflok, og eftersom Erik Heide er ved at være en gammel mand, spurgte jeg ham: Vil du lave min gravsten, selv om jeg lever i bedste velgående?

Det ville han gerne, og det havde han da prøvet før. Samme sten, samme størrelse, en musvåge og naturligvis uden navn og årstal.

Efter et par år ringede han. Han kunne ikke hugge en musvåge i den hårde granit. 'Jeg kan ikke få den til at svæve', sagde han, og det var et krav fra min side: En svævende musvåge. En fugl, der befinder sig i en tilstand af ingenting, højt oppe, en prik i himlen.

Men han tilbød at lave den som bronzerelief i stedet, selv om

Min gravsten på Linå Kirkegård udført af Erik Heide. Foto: Jens Skovbjerg Hansen.

det ville blive noget dyrere, og sidste sommer ringede han så og sagde, at den var færdig, hvorpå vi tog på udflugt til Mors for at godkende min gravsten, og selvfølgelig var den så fin, som den slags skal være.

Så manglede vi bare det sidste. At hvad skulle stenen nu? Erik Heide sagde, at den da bare kunne stå i et hjørne af hans værksted, hvilket lød ufattelig kedeligt. Jeg flirtede lidt med tanken om at få den hjem i min have, men droppede det ved tanken om alle de morbide forklaringer, jeg dermed ville være nødt til diske op med over for besøgende og TV-seere. Hvorpå vi kom til den indlysende mulighed: At sætte den på mit reserverede gravsted!

Det var Erik Heide med på. Graveren på kirkegården var også. Så nu er den på plads. Står så smukt ved siden af mine forældres – de klær' hinanden. Og giver besøgende anledning til at standse op og undre sig. En gravsten uden navn? Hvem er det? Det ligner en musvåge. Den ligner den ved siden af. Den er da pæn!

Gravstederne på Linå Kirkegård. Foto: Jens Skovbjerg Hansen.

